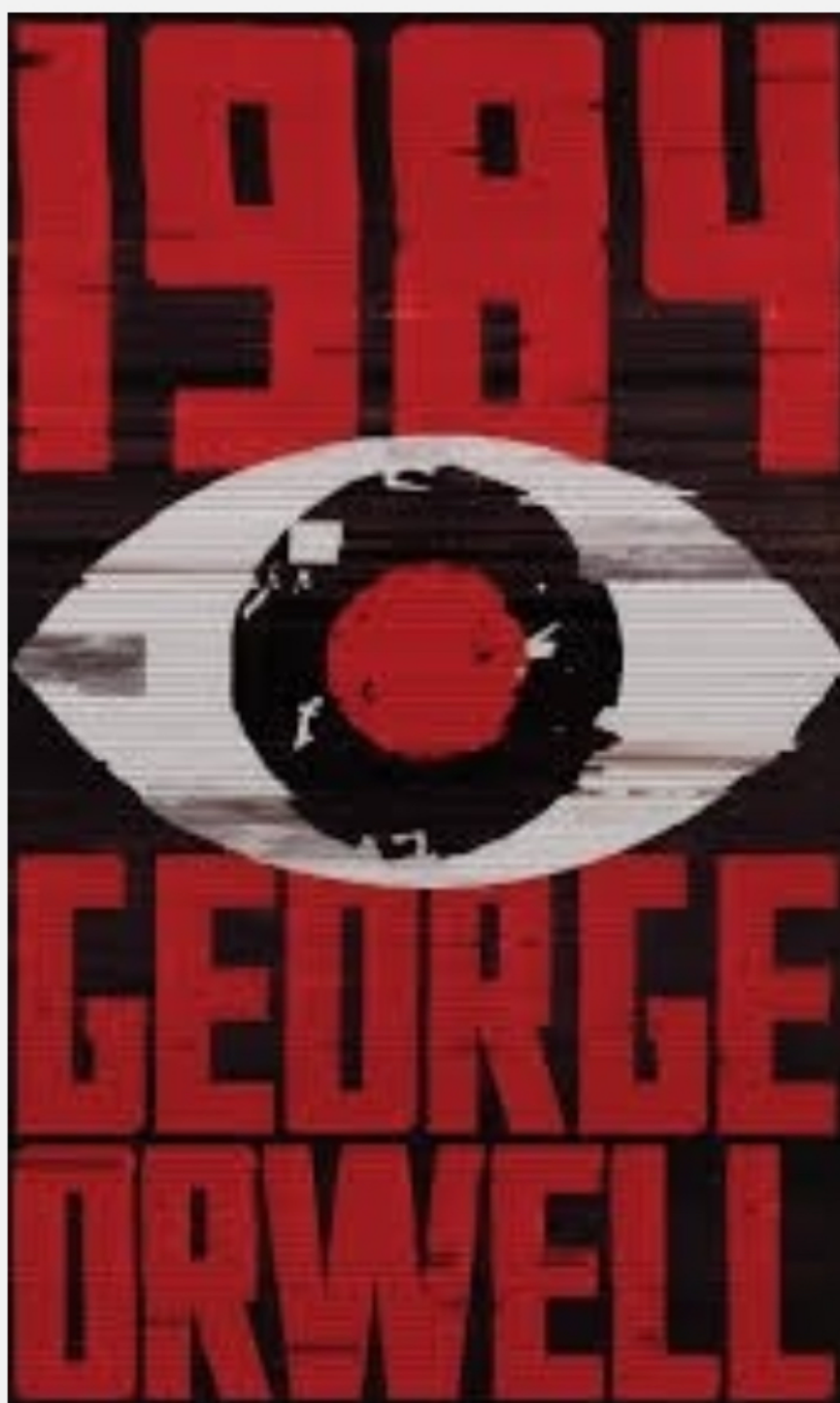

George Orwell

ROK 1984

- Podstawowe informacje o lekturze (czas i miejsce akcji, problematyka itd.)
- zagadnienia na maturę i sprawdzian
- quiz sprawdzający wiedzę

ROK 1984

George Orwell

- **Geneza utworu**

Rok 1984 został wydany w 1949 roku. Orwell stworzył dzieło pod wpływem przeżyć i doświadczeń wojny domowej w Hiszpanii. Autor zetknął się ze sposobami działania reżimu komunistycznego. Powieść stanowi ostrzeżenie przed zagrożeniem związanym z systemami totalitarnymi i przed dzieleniem sfery wpływów na świecie (konferencja teherańska i spotkanie wielkiej trójki). Rok 1984 to ostatnia książka George Orwella. Tworzył ją, kiedy chorował na zaawansowaną gruźlicę. Fatalna kondycja twórcy miała wpływ na świat przedstawiony w utworze – mroczny, pozbawiony nadziei, ponury.

- **Znaczenie tytułu**

Żadna teoria dotycząca znaczenia tytułu nie została oficjalnie potwierdzona. Jedna z nich mówi o tym, że tytuł stanowi odwrócenie ostatnich cyfr roku, w którym powstał utwór. Za pomocą tego zabiegu autor chciał pokazać, do czego doprowadzą rządy totalitarne za około czterdzieści lat. Pierwotnie książka miała nosić tytuł “Ostatni człowiek w Europie”, ale wydawca przekonał autora do znanej nam dziś wersji.

- **Czas i miejsce akcji**

Akcja powieści toczy się w Londynie, w fikcyjnym państwie o nazwie Oceania; wydarzenia mają miejsce w Ministerstwie Prawdy, w mieszkaniu Smitha, na przedmieściach, a także w dzielnicy proli. Głównego bohatera poznajemy dokładnie 4 kwietnia 1984 roku.

- **Gatunek**

“Rok 1984” to **dystopia**. Jest to gatunek fabularny, który przedstawia pesymistyczną wizję przyszłości wywiedzioną ze współczesnych tendencji rozwojowych. Ważnym elementem dystopia jest wątek totalnego podporządkowania obywateli władzy. Orwell wzbogadził swoje dzieło o elementy dyskursywne (księga Goldsteina), a także o “Aneks”, który jest poświęcony “regułom nowomowy”.

ROK 1984

George Orwell

• Kompozycja utworu

Utwór składa się z trzech części oraz aneksu zawierającego omówienie zasad nowomowy. Część pierwsza przedstawia głównego bohatera, czyli Winstona Smitha. Druga skupia się na ukazaniu romansu Winstona z Julią, który kończy się zatrzymaniem bohaterów. Trzecia część poświęcona została kwestiom bezlitosnej władzy totalitarnej.

• Ważne pojęcia

1. **Angsoc**- ustrój polityczny panujący w Oceanii. Nazwa ta pochodzi od angielskiego socjalizmu.
2. **Wielki brat**- stoi na czele Oceanii. Jest jednym z założycieli rządzącej Partii. Jego wizerunek- czterdziestoparoletniej mężczyzny z czarnym wąsem widnieje niemal w każdym miejscu.
3. **Myśłozbrodnia**- przestępstwo polegające na myśleniu, które nie jest zgodne z założeniami Partii. Wykrywaniem tego rodzaju zbrodni zajmowała się Policja Myśli.
4. **Dwójmyślenie**- wyznawanie dwóch sprzecznych poglądów, które jednocześnie uznajemy za prawdę. Według partii należało przyjąć, że wojna to pokój, wolność to niewola, a ignorancja to siła.
5. **Prole**- najniższa warstwa społeczna mieszkająca w Oceanii.
6. **Ministerstwo Prawdy**- wydział zajmujący się informacją.
7. **Ministerstwo Miłości**- wydział odpowiadający za stabilność i porządek w państwie.
8. **Ministerstwo Pokoju**- wydział zajmujący się prowadzeniem wojny.
9. **Ministerstwo Obfitości**- wydział zarządzający gospodarką.
10. **nowomowa**- stale modyfikowany język odrębnie narzucony obywatelom przez władzę. Cechuje go radykalne podporządkowanie kłamstwu. Język jest w Oceanii narzędziem, za pomocą którego manipuluje się świadomością społeczeństwa. Ma uniemożliwiać popełnianie myśłozbrodni.
11. **Eurazja**- jedno z trzech supermocarstw. Obejmowało swoim terytorium północną część lądu europejskiego i azjatyckiego, od Portugalii po Cieśninę Beringa. Panujący tam ustrój to Neobolszewizm. Na zmianę z Orientacją podawana była jako przeciwnik Oceanii.
12. **Gumowe Ucho**- organizacja zajmująca się indoktrynacją dzieci ideami Partii.
13. **Bractwo**- organizacja mająca zajmować się konspiracją przeciw obecnej władzy i Wielkiego Brata.

ROK 1984

George Orwell

• Problematyka

Obraz państwa totalitarnego - totalitaryzm to forma ustroju polegająca na całkowitym podporządkowaniu życia ludzkiego ideologii. W utworze Orwella na przykładzie mocarstwa Oceanii został ukazany mechanizm działania systemu politycznego, zawłaszczającego wolność, niezależność i życie prywatne obywateli. Do istotnych cech państwa totalitarnego należą: **kult jednostki** (jedyny i nieomylny Wielki Brat, którego krytykowanie jest karalne); **władza skupiona w rękach elity politycznej**; **terroryzowanie społeczeństwa** (aparatus represji był rozbudowany: policja polityczna, taki agenci, strażnicy; ludzie niewygodni ulegali ewaporacji- nagtemu zniknięciu na zawsze; zastraszaniu społeczeństwa służyły również masowe publiczne egzekucje); **pełna kontrola obywateli**

Nowomowa- język propagandy totalitarnej jest formą przemocy państwa wobec obywateli. Pełni funkcję perswazyjną i manipulacyjną. Nowomowa kreuje rzeczywistość w sposób wygodny dla władzy.

Bunt- Winston podejmuje sprzeciw przeciwko władzy, mimo świadomości, że zostanie zdemaskowany i zabity. Podejmuje on takie działania jak pisanie, myślozbrodnia czy uprawianie seksu, które są przez władze zakazane. Bunt wypowiada również Julia- potajemnie zatracając się w zmysłowych przyjemnościach. Oboje kończą tragicznie.

Władza-nie została ona ustanowiona dla dobra społeczeństwa, ale dla samej władzy. Stanowi środek i cel sam w sobie. W utrzymaniu władzy pomagają ministerstwa-Prawdy (propaganda), Pokoju (wojna), Obfitości (rozdział wciąż brakującej żywności) i Miłości (nadzór więzień i tortury).

ROK 1984

George Orwell

• Bohaterowie

Postać	Charakterystyka
Winston Smith	• Mężczyzna; ma 39 lat; jest obywatelem Oceanii • pracuje w Ministertwie Prawdy- zajmuje się przeredagowywaniem starych artykułów prasowych tak, aby były zgodne z założeniami partii • Prowadzi ciche i skromne życie, jednak wewnętrznie buntuje się przeciw systemowi • pisze dziennik, świadomy, że może ponieść za to karę śmierci. Nawiązuje romans z Julią, co również jest surowo zabronione, a także próbuje dołączyć do Bractwa-konspiracyjnego stowarzyszenia przeciw obecnej władzy. • Wpada w pułapkę zastawioną przez O'Briena, zostaje złapany i podany torturom. W obliczu bólu wyrzeka się miłości do Julii. • Na końcu powieści staje się wyznawcą wielkiego Brata- operacja zmiany tożsamości się udała.
Julia	• Pracownica Departamentu Literatury, zajmuje się nadzorowaniem maszyny produkującej powieści. • Na początku Winston dąży ją nienawiścią, ponieważ prowadzi ona na pozór życie oddane Partii (uczestniczy w Dwóch Minutach Nienawiści czy działa w Młodzieżówce Antyseksualnej). W rzeczywistości tak samo jak on nienawidzi obecnej władzy i buntuje się przeciwko niej.
O'Brien	• Agent Policji Myśli, skuteczny w demaskowaniu wrogów Partii. Winstonowi udaje się nabrać na jego manipulację i uwierzyć, że on również jest przeciwnikiem Wielkiego Brata. Ostatecznie zatrzymuje on Winstona, jest groźny i brutalny, torturuje go.

ROK 1984

George Orwell

• Bohaterowie

Postać	Charakterystyka
Tom Parsons	• Mężczyzna pracujący w Ministerstwie Prawdy. Jest sąsiadem Winstona. Wychowuje dzieci wraz z agresywnymi postulatami Partii. Ostatecznie pada ofiarą systemu- córeczka donosi na niego.
Charrington	• Wdowiec, sklepikarz, wynajmuje Winstonowi pokój nad sklepem. W rzeczywistości należy do Policji Myśli i demaskuje Winstona i Julię.
Syme	• Pracownik Ministerstwa Prawdy • Specjalizuje się w nowomowie, pracuje wraz z Winstonem • Pewnego dnia zostaje aresztowany (Winston uważał, że był on zbyt inteligentny dla władz, stanowił zagrożenie dla Paartii, dlatego został usunięty)
Emmanuel Goldenstein	• Według propagandy partii jest on ontrewolucjonistą, największym wrogiem ustroju i Wielkiego Brata. To właśnie w niego są wymierzone "Dwie minuty Nienawiści". • autorstwo tajnej książki jest przypisywane właśnie jemu.
Wielki Brat	• Wódz; przywódca Partii • Jego twarz znajduje się w każdym miejscu, na wszystkich telekranach, plakatach i zdjęciach. • Nikt nigdy nie widział go na żywo. • Jest legedną, mitem, co nadaje mu charakteru osoby niemal boskiej. • Jest otaczany kultem wodza, czci go cały naród.

ROK 1984

George Orwell

• Pytania maturalne

1. Relacje międzyludzkie w rzeczywistości państwa totalitarnego. Omów zagadnienie na podstawie powieści "Rok 1984" George'a Orwella.

Wstęp

Historia na przestrzeni lat pokazała jak tragiczne skutki niesie ze sobą system totalitarny. Konsekwencje dotyczą nie tylko kwestii gospodarczych czy ekonomicznych, ale również społecznych. Relacje międzyludzkie zaczynają rozpadać się pod wpływem takiej ideologii, a człowiek kieruje się innym systemem wartości, pozbawionym lojalności i poczucia wspólnoty.

Rozwinięcie

Wpływ systemu totalitarnego na stosunki między obywatelami możemy zaobserwować w powieści George'a Orwella "Rok 1984". Rządy Wielkiego Brata, który panował w Oceanii, służyły unicestwieniu wszelkich relacji międzyludzkich. Na porządku dziennym było donosicielstwo, które miało miejsce nawet w rodzinie. Od najmłodszych lat uczono dzieci posłuszeństwa wobec Partii i donoszenia na swych rodziców. W państwie obowiązywała również hierarchiczność, podział na klasy, członków partii i proli. System ten znacząco wpływał na więzi między mieszkańcami, którzy musieli znać swoje miejsce w społeczności. Dla trzymania w ryzach ludzi potrzebny jest wspólnoty wróg, Goldsteina, dla którego pogarda wyrażana była podczas "Dwóch Minut Nienawiści".

Kontekst

"Inny świat" Gustawa Herlinga Grudzińskiego również ukazuje dehumanizację i rozpad ludzkich więzi pod wpływem ideologii totalitarnej. Człowiek złagrowany to człowiek który zatracił system wartości, a w swoim działaniu kieruje się instynktem przetrwania. W rzeczywistości komunistycznej, panującej w sowieckich obozach pracy, również istnieje donosicielstwo i brak lojalności wobec współwięźniów. Świadczy o tym scena na końcu utworu, podczas której Jewrej pragnie usłyszeć z ust Gustawa słowo "rozumiem". Ma to być forma przebaczenia za donos na współwięźniów, który sprawił, że ich rozstrzelano, za paczkę papierosów. Gustaw odmówił mężczyźnie, nie wyrażał on zgody na i zrozumienia na dekalog odwróćmy.

Zakończenie

Literatura pokazuje nam, że totalitaryzm to nie tylko inwigilacja w życiu całego społeczeństwa, ale również zawładnięcie sposobem myślenia jednostki i pozbawienie jej ludzkich odruchów. W świecie kierującym się donosicielstwem i ciągłym poczuciem zagrożenia nie ma miejsca na miłość, przyjaźń czy nawet więzi rodzinne.

ROK 1984

George Orwell

• Pytania maturalne

2. Jak zachować wolność w państwie totalitarnym? Omów zagadnienie na podstawie powieści "Rok 1984" George'a Orwella.

Wstęp

System totalitarny dąży do ingerencji w każdy aspekt życia człowieka: począwszy do ich pracy, spędzania czasu wolnego czy relacji międzyludzkich. Inwigilacji dokonuje za pomocą propagandy, monitorujących ekranów, kamer czy dronów, a także dzięki rozwinięciu donosicielstwa. Dzięki temu, jednostka traci wolność, prywatność i poczucie bezpieczeństwa. Nawet chwilowe wyzwolenie może być bardzo ryzykowne i stanowić wyraz buntu przeciw zastanej rzeczywistości.

Rozwinięcie

Sposobem na zachowanie wolności w państwie totalitarnym może być bliskość z drugim człowiekiem, która w powieści "Rok 1984" George'a Orwella podlegała surowej karze. Rządy Wielkiego Brata dążyły do unicestwienia wszelkich więzi i kontaktów- jednostka miała służyć wyłącznie Partii, nie drugiemu człowiekowi. Związana z tym była próba zniszczenia seksualności, na przykład za pomocą działania Ligi Antyseksualnej. Winston Smith, pragnąc wyzwolić się z aparatu totalitarnego reżimu, zaczął potajemnie spotykać się z Julią. Dzięki kobiecie miał motywację do działania, do tego, by łamać reguły Wielkiego Brata. Ta relacja nie dała mu jednak poczucia wolności na długo- oboje z Julią zostali złapani i poddani torturom.

Kontekst

Wyzwolenie w państwie totalitarnym może wymagać ogromnego poświęcenia. Dowodem na to jest historia Michajła Kostylewa, bohatera "Innego świata" Gustawa Herlinga Grudzińskiego. Mężczyzna, aby uwolnić się od katorżniczej pracy, podpalał sobie rękę. Chwila sprzeciwu wobec okrutnego systemu kosztowała go fizycznego cierpienia. Dzięki temu więzień sowieckiego łagru nie pozwoilił, aby ideologia totalitarna dyktowała jego życie. Kiedy bohater dowiedział się, że ma zostać zesłany na Kołymę, popełnił samobójstwo, wylewając na siebie wrzątek.

Zakończenie

Wartościami, które pozwalają jednostce na wyzwolenie się z systemu totalitarnego są poczucie człowieczeństwa, prawda i bunt. Każda z tych postaw dowodzi również o cenę, jaką ludzie ponoszą za wolność, czasem nawet cenę własnego życia.

